

МОВОЗНАВСТВО

ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА ТА ПЕРЕКЛАДУ

Олена Кульбабська

УДК 81(477.85),195/198":821.161.2Коб1/7.08

ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОГО СВІТУ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ В ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (50–80-ті рр. ХХ ст.)

Олена Кульбабська. Дослідження мовного світу Ольги Кобилянської в Чернівецькому університеті (50 – 80-ті рр. ХХ ст.).

У статті проаналізовано 49 наукових розвідок мовознавців Чернівецького державного університету (50–80-х років ХХ ст.), присвячених дослідженню мови творів О. Кобилянської. Спостережено: у науковій спадщині того часу репрезентовано значний фактичний матеріал, зроблено цілу низку цікавих узагальнень і висновків, що певною мірою визначає місце письменниці в історії української літературної мови.

Ключові слова: Ольга Кобилянська, мовна особистість, ідіостиль, домінанти мовотворчості, стилістичні функції.

Елена Кульбабская. Исследование языковых особенностей творческого наследия Ольги Кобылянской в Черновицком университете (50–80-е годы ХХ в.).

Автор проаналізувала 49 наукових публікацій, написаних філологами Черновицького державного університету в період 50–80-х років ХХ в., об'єктом изучения которых стали различные аспекты языка произведений О. Кобылянской, и пришла к выводу, что в научное наследие того времени репрезентирует огромный фактический материал и ценные обобщения для определения места писательницы в истории украинского литературного языка.

Ключевые слова: Ольга Кобылянская, языковая личность, идиостиль, языковые доминанты, стилистические функции.

Olena Kulbabska. Researches of language peculiarities of Olga Kobylyanska's inheritance in Chernivtsi university.(50-80 years of XX century).

This article deals with the analysis of 49 scientific issues written by linguists of Chernivtsi University (50-80 years of XX century). These articles are devoted to study of language peculiarities of Olga Kobylyanska's works. It is noticed that in scientific inheritance of that time the significant material is represented. A great deal of interesting conclusions and generalization are made. That essentially defines the place of writer in the history of Ukrainian literature language.

Key words: Olga Kobylyanska, language peculiarities, significant materials, inheritance.

У виданні „Ольга Кобилянська: з приводу 35-тих роковин літературної діяльності” С. Я. (Сильвестр Яричевський [3, с. 333]) так визначив роль О. Кобилянської в культурному житті Буковини та далеко за її межами: „...бринять ніжні струни величавої артистки – огорнуті любов'ю до рідного краю, до природи, до життя, до пониженої верстви людства. Тридцятьпять літ роскидає по нашому полі повне-здорове зерно й барвисті цвіткі та працює невтомно над піднесенням культури нашого народу, що збагачує нашу літературу /.../ дорогоцінними творами – та вносить на наш шлях нові думки, нові ідеї...” [6, с. 4]. Ці слова не втратили своєї актуальності і нині, коли незалежна Україна святкує 150-річний ювілей із дня народження Буковинської Орлиці.

Ознакою особливої любові та поваги до Ольги Кобилянської з боку колективу Чернівецького університету є чимала робота з вивчення життя і творчості письменниці, наслідком чого є кілька літературознавчих дисертацій (С. Д. Кирилюк „Трансформація мотивів та образів світової літератури у творчості Ольги Кобилянської” (1999), Л. І. Матусяк „Твори Ольги Кобилянської з життя української інтелігенції: пошуки морального ідеалу” (2000), Я. Б. Мельничук „Ольга Кобилянська в останній період творчості (від 1914 р.): ідейно-художня еволюція” (2002), О. М. Мацяк „Синтез мистецтв у прозі Ольги Кобилянської: проблема самототожності письменниці” (2006) тощо) та численні наукові статті мовознавчого та літературознавчого характеру, опубліковані в різний час у наукових збірниках та періодиці. Проте стан дослідження мови творів О. Ю. Кобилянської, на жаль, ще не були об'єктом спеціального розгляду і потребують узагальнення нагромадженого матеріалу, окреслення перспективи подальших наукових студій.

Мета статті – висвітлити різноаспектність дослідження творчої спадщини Ольги Кобилянської, проаналізувавши докладніше мовознавчу проблематику; з'ясувати стан і перспективи наукових студій ідіолекту української письменниці Буковини, що їх було започатковано в Чернівецькому університеті.

Матеріалом дослідження послужили: 1) наукові публікації викладачів філологічного факультету ЧДУ (49 статей і тез доповідей), присвячені різним аспектам мовотворчості Ольги Кобилянської, що їх уміщено в періодичних виданнях університету впродовж 50–80-х рр. ХХ ст., 2) довідково-інформаційні матеріали про тогочасну наукову діяльність у Чернівецькому університеті для глибшого розуміння досягнень у філологічній ділянці.

1. Чернівецький університет 50–80-тих рр. ХХ ст. – значний центр важливої науково-дослідної роботи

Ольга Кобилянська з приводу реорганізації колишнього австрійського (1875–1920 рр.), а згодом румунського (з 1920 р.) університету на Північній Буковині в Чернівецький університет (за Постановою Раднаркому УРСР від 13 серпня 1940 р.) писала: „Споконвіку не знав наш народ, що таке університет. Він міцно зрошував землю своїм потом, а шлях до освіти, до культури був йому на важкому замку замкнутий... Але тепер народу широко відкриті двері університету. В них заходять трудівничі діти. Ідуть сини робітників бідно одягнені і з багатими надіями. Ідуть буковинські хлопці і дівчата... Вони чують там рідну мову, вони почувають там рідну культуру свого народу” [цит. за: 7, с. 59].

Якщо в 1940–1941 навчальному році в університеті на шести факультетах (історичному, філологічному, фізико-математичному, біологічному, хімічному і геолого-географічному) навчалось 496 студентів [4, с. 19], то наприкінці 50-х – початку 60-х років – 8,2 тис. студентів. „В університеті на 42 кафедрах, 11 факультетах, у ботанічному саду і шести дослідних лабораторіях працюють 500 викладачів, з них 14 професорів і докторів наук, 215 доцентів і кандидатів наук, підготовлених університетом. Усього підготовлено більше ніж 20 докторів наук і 250 кандидатів наук. Вони розробляють 60 наукових тем, у тому числі 12 республіканського значення. Лише за період 1963–1966 рр. науковці видали 10 монографій та понад 1000 наукових статей”, – зазначав у звітній документації ректор К. М. Леутський [там само, с. 20].

Одночасно в університеті було споруджено приміщення Наукової бібліотеки з читальними залами й науковими кабінетами, 7-поверховим книгосховищем (до її фондів було додатково надіслано з Москви, Ленінграда, Тбілісі, Алма-Ати і Ташкента понад 350 тис. книг; у 1960 р. бібліотека нараховувала понад 1 млн. книжок), створено 3 музеї (ботанічний, зоологічний і геологічний), біологічну і сейсмічну станції та університетську друкарню [7, с. 59], актову залу на 800 місць, рибзавод.

На філологічному факультеті ЧДУ (у 1940 р. він охоплював український, російський, німецький, англійський і французький відділи), починаючи з 1954 р., виходила низка наукових періодичних видань, зокрема: „Наукові записки” (Серія філологічних наук; 1954–1963 рр.; тринадцять випусків), „Учёные записки” (Серія філологічних наук; 1955–1962 рр.; десять випусків), „Научный ежегодник” (1956–1960 рр.; п’ять випусків) і „Тезисы докладов научных сессий” (1945–1971 рр.; двадцять сім випусків).

Однією з найпотужніших кафедр філфаку стала відроджена в жовтні 1940 р. кафедра української мови (її організували ще 1880 року в межах філософського факультету, а заборонили під час Першої світової війни (1914 р.) та в період окупації Буковини Румунією (1918–1940 рр.)). Кафедру української мови створено з місцевих педагогів і приїжджих фахівців із Дніпропетровська, Києва, Харкова та інших східноукраїнських міст. Упродовж 1940–1941 рр. кафедру очолював *Василь Семенович Ващенко* (за спеціальним направленням НКО УРСР). Фактично до початку Великої Вітчизняної війни він працював тут шість місяців на рік і обіймав посади доцента й завідувача кафедри української мови, одночасно будучи доцентом Дніпропетровського університету.

У різний час на цій кафедрі працювали такі відомі мовознавці, як А. А. Москаленко, К. К. Цілуйко, О. Н. Савченко, І. Г. Чередниченко, І. С. Колесник, Ю. О. Карпенко, І. І. Слинко та ін. „Починається якісно новий етап у розвитку досліджень з українського мовознавства на Буковині. /.../ Значно поширюється діапазон цих досліджень, їх об’єкти, методи тощо” [4, с. 20].

З вересня 1947 р., коли завідувачем кафедри став доцент *Олексій Нилович Савченко*, розпочалося ґрунтовне **вивчення буковинської говірки**. „Якщо раніше живі буковинські говори майже не вивчалися /.../, то тепер вони стоять у центрі уваги науковців кафедри. До того ж, їх дослідження здійснюються систематично, планово і всебічно” [8, с. 171]. Зокрема, у лютому 1948 р. на Другій республіканській діалектологічній нараді в Києві О. Савченко представив на обговорення опубліковану окремим виданням програму для збирання діалектологічних матеріалів, укладання Діалектологічного атласу української мови, а 14–15 листопада 1949 року в Чернівцях було проведено міжобласну діалектологічну нараду, присвячену збиранню діалектного матеріалу.

Активним учасником діалектологічних нарад був також *Іван Григорович Чередниченко*, автор фундаментальних праць „Нариси з загальної стилістики сучасної української мови” (1963 р.), „Складнопідрядні речення в сучасній українській мові” (1959 р.) тощо. Ще в 1948 р., працюючи в Львівському університеті, він розробив „Питальник з лексики і фразеології для збирання діалектологічного матеріалу західноукраїнських говорів”, а 1957 року в Чернівцях – „Програму-питальник для збирання матеріалів до обласного словника буковинських говорів” (869 питань із лексики). До активної роботи з дослідження говіркового матеріалу залучалися викладачі й аспіранти кафедри (Ю. О. Карпенко, М. В. Леонова, К. Ф. Герман, В. А. Прокопенко, К. М. Лук’янюк, М. І. Вихристюк, М. Ф. Станівський, П. М. Недільський, В. С. Лимаренко, Т. П. Заворотна, М. С. Тофан, Л. П. Мінютіна та ін.) (докладніше див.: [1; 2]). Після появи „Програми...” більшої наукової організації праці набула робота з укладання та впорядкування картотеки до словника буковинських говорів (з 1971 до 1979 рр. під керівництвом В. А. Прокопенко вийшло друком шість випусків „Матеріалів до словника буковинських говорів” (літери А–О) за участю всіх членів кафедри української мови), певну увагу приділено виявленню взаємозв’язків буковинських говорів та мови письменників Буковини з іншими мовами [8, с. 173]. „Варто відзначити в цій ділянці успішну роботу М. Ф. Станівського, який знайшов і описав Романську та Сучавську грамоти середини XV ст.” [5, с. 116].

За роки завідування кафедрою проф. Чередниченко І. Г. (1955–1963 рр.) налагоджено зв’язки кафедри з науковими установами України, започатковано **синтаксичні та стилістичні наукові дослідження**, захищено кандидатські дисертації (*В. С. Лимаренко* „Мова і особливості стилю твору „Бур’яні” А. Головка” (Харків, 1954 р.); *М. Ф. Станівський* „Стан української літературної мови на Буковині в XIX столітті (до 80-х років) (Одеса, 1957 р., наук. керівник – доц. Савченко О. Н.); *М. І. Вихристюк* „Складнопідрядні речення із сполучним елементом „як” у сучасній українській мові (додаткові, обставинні, взаємопідрядні речення) (Чернівці, 1959 р., наук. керівник – проф. Чередниченко І. Г.); *В. А. Прокопенко* „Лексика буковинських говорів (на матеріалі обстеження північно-східних районів Чернівецької області)” (Харків, 1961 р., наук. керівник – доц. Савченко О. Н.); *Т. П. Заворотна* „Лексика українських наддунайських говірок” (1967); *Герман К. Ф.* „Складні речення в буковинських говірках” (1968 р., наук. керівник – проф. Чередниченко І. Г.), проведено регіональні та міжвузівські конференції, зокрема: з питань укладання обласних діалектних словників (Чернівці, 23–25 січня 1960 р.) та прикладної лінгвістики (Чернівці, 22–28 вересня 1960 р.); „Творчість Василя Стефаника” (Чернівці, 13–16 травня 1961 р.); „Творчість Ольги Кобилянської”, присвячена сторіччю з дня народження письменниці (Чернівці, 28 листопада – 1 грудня 1963 р.); „Питання стилістики української мови в її взаємозв’язках з іншими слов’янськими мовами” (Чернівці, 15–19 жовтня 1963 р.).

З приходом на кафедру *Іларіона Іларіоновича Слинька*, який з вересня 1963 р. очолював її впродовж 25 років, чітко окреслюються чотири пріоритетних наукових напрямів: **діалектологічний** (доц. *Герман К. Ф.*, починаючи з 70-х рр. брав активну участь в укладанні „Загальнослов’янського лінгвістичного атласу”, створив „Атлас українських говірок Північної Буковини”), **синтаксичний**, **ономастичний** та з **історії української літературної мови на Буковині** (насамперед мови українсько-молдавських грамот XIV–XV ст., письменників XVII–XVIII ст., мовотворчості Ю. Федьковича, О. Кобилянської та ін.). Результати досліджень були апробовані на таких республіканських і міжвузівських конференціях: з питань славистики (Чернівці, 13–18 жовтня 1964 р.) та синтаксису української мови (Чернівці, вересень 1965 р.); „Питання стилістики української мови в її взаємозв’язку з іншими слов’янськими мовами” (Чернівці, 15–19 жовтня 1963 р.); „Восточнославянсько-восточнороманские языковые, литературные и фольклорные связи” (Чернівці, 11–16 жовтня 1966 р.); „Розквіт економіки і культури Радянської Буковини” (Чернівці, листопад 1967 р.); „Українська республіканська наукова конференція, присвячена 150-річчю з дня народження письменника-демократа і громадського діяча Ю. Федьковича” (Чернівці, 18–20 жовтня 1984 р.); „Творчість Ольги Кобилянської у контексті української та світової літератури (до 125-річчя з дня народження письменниці) (Чернівці, 24–26 листопада 1988 р.) та низці наукових конференцій викладачів і студентів ЧДУ.

Перу проф. Слинька І. І. належать праці з історичного синтаксису: докторська дисертація „Дослідження з історичного синтаксису української мови XIV–XVIII ст. (Історія предикативних, присвійних, об’єктних, просторових і часових зворотів) (Львів, 1970); „Дослідження історичного синтаксису за пам’ятками XIV–XVIII ст. (місцево-просторові звороти)” (Львів, 1968), „Історичний

синтаксис української мови за пам'ятками XIV–XVIII ст. (Часові звороти)” (Чернівці, 1968), „Історичний синтаксис української мови” (Київ, 1973) тощо. Під його керівництвом захистили кандидатські дисертації *Н. Д. Бабич* („Співвідношення загальнонародного та вузьколокального у фразеології української мови”; 1972), *М. Ф. Кобилянська* („Дієслівне керування в українській мові”; 1976), *Н. В. Гуйванюк* („Засоби вираження присвійності в українській літературній мові (на матеріалі творів письменників XIX–XX ст.)”; 1977), *С. С. Перепелиця* („Реверсивні конструкції української мови в системі активно-пасивної опозиції”; 1985), *І. Ю. Кобилянський* („Перифраз як функціонально-семантична одиниця мовлення (на матеріалі української радянської прози, поезії та публіцистики)”; 1986). У 1977 р. кандидатську дисертацію на тему „Просте односкладне речення в буковинських говірках” захистив *П. М. Недільський*.

Основи вивчення ономастики на кафедрі заклав *Юрій Олександрович Карпенко*, якому належать ґрунтовні праці з топоніміки різних районів Чернівецької області, з-поміж яких докторська дисертація на тему: „Топонімія Буковини” (1967 р.). „Можна сказати, що на Буковині починає виникати свій напрямок, своя школа у вивченні топонімії” [8, с. 172], оскільки ономастичну тематику успішно продовжили в кандидатських дисертаціях *Д. Г. Бучко* („Українські топоніми на -івці, -инці XIV–XX ст.”; Львів, 1972), *Л. В. Кракалія* (Чувашова) („Антропонімія Радянської Буковини”; Чернівці, 1974).

Із 1989 р. до 1993 р. кафедру очолював доц. *Дмитро Григорович Бучко*, автор монографії „Походження назв населених пунктів Покуття” (Львів, 1990), на основі якої 1993 р. захистив докторську дисертацію „Ойконімія Покуття”.

Отже, відповідно до основних напрямів мовознавчих досліджень філологи ЧДУ вивчали також і мову творів Ольги Кобилянської. Проаналізувавши актуальну інформацію наукових публікацій, ми узагальнили результати наукових студій за тематичними рубриками: „Лексика і фраземика творів Ольги Кобилянської”, „Етнолінгвістичні та психолінгвістичні аспекти художнього мовлення Ольги Кобилянської”, „Ономастичний простір творів Ольги Кобилянської”, „Фоніка творів Ольги Кобилянської”, „Синтаксис мови творів Ольги Кобилянської”, „Прагматика мовотворчості Ольги Кобилянської”, „Мовностилістичні особливості творів Ольги Кобилянської”, „Специфіка перекладних творів Ольги Кобилянської”.

2. Дослідження мови творів Ольги Кобилянської, здійснені викладачами Чернівецького університету в період 50–80-тих років

Наукове вивчення лексики і фраземики творів Ольги Кобилянської пов'язане з іменами таких учених Чернівецького університету, як **В. А. Прокопенко** (автора ґрунтовної розвідки „До питання про лексичні діалектизми в ранніх повістях О. Ю. Кобилянської”, 1958 р.), **М. В. Леонової** („Народні фразеологізми в новелах О. Кобилянської 90-х років, 1969 р.), **Н. Д. Бабич** („Народність мови О. Кобилянської і її вияв у фразеологічному складі творів”, 1988 р.), **І. Вартичан** („Молдаванізми в мові українських письменників (на матеріалі творів М. Коцюбинського та О. Кобилянської), 1958 р.), **К. М. Лук'янюка** („Лексика молдавсько-румунського походження у творах О. Ю. Кобилянської”, 1963 р.), **Я. І. Микитович** („Німецькі елементи в мові повістей О. Ю. Кобилянської „Людина” и „Царівна”, 1963 р.), (*Іллі Васильовича*) **І. В. Попеску** („Романські елементи в творах О. Кобилянської”. 1988 р.).

Акценти в зазначених вище статтях зроблено: 1) на функціонуванні діалектної лексики, що охоплює лексичні архаїзми, запозичення молдавсько-румунського, угорського, німецького походження, до того ж спостережено, що вже в ранніх новелах О. Кобилянської (особливо в прямій мові селян) лексичні діалектизми не завжди відігравали стилістичну роль; натомість в авторській мові помітне намагання до заміни їх відповідними словами літературної мови; 2) лексичні запозичення з молдавської та румунської (їх письменниці запозичувала не безпосередньо із зазначених вище мов, а через буковинські говірки), з латинської (українською або латинською орфографією), із французької та німецької мов у творах О. Кобилянської читач сприймає як щось органічне, невід'ємне. Письменниці використовує їх, з одного боку, для мовної індивідуалізації персонажів, створення місцевого буковинського колориту, а з іншого – як засіб інтелектуалізації мови твору; 3) О. Кобилянська, наслідуючи приклад передових прогресивних письменників, постійно зверталася до фразеологічних багатств української народної мови. Вона черпала з народної мови все цінне, самобутнє, вносячи його у свої твори, досягала правдивого високохудожнього зображення дійсності. Безперечно, під пером видатної письменниці фразеологія (насамперед народні ідіоматичні вирази) буковинського діалекту

набуває трансформації, розширення та збагачення. Авторська мова О. Кобилянської уяскравлена афористичними виразами, створеними на зразок народних.

Важливі етнолінгвістичні та психолінгвістичні аспекти художнього мовлення Ольги Кобилянської висвітлені у фонетико-морфологічному нарисі **М. Ф. Станівського** „Відбиття особливостей буковинських говірок у повісті О. Кобилянської „Земля” (1958) та статті **В. А. Прокопенко** „Вплив буковинських говорів на мову творів Ольги Кобилянської” (1963). Автори дійшли важливих висновків: упродовж усієї літературної діяльності О. Кобилянська працювала над удосконаленням мовної майстерності. Вона прагнула до того, щоб її твори були однаково близькі і зрозумілі читачам західних і східних земель України. У пізніший період творчості письменниця зробила помітний крок у плані наближення мови своїх творів до літературної норми, але звільнитися від впливу рідних буковинських говірок вона не змогла в силу тих обставин, у яких розвивалася мова в західних областях України. Зокрема, уже повість „Земля” репрезентує далеко не всі фонетико-морфологічні особливості буковинських говірок: письменниця не ґрунтувалася виключно на місцевій діалектній основі, використовувала замість багатьох говіркових рис відповідні літературні форми. Однак у період написання „Землі”, коли фонетико-морфологічна основа української літературної мови ще не була цілком стабілізована, О. Кобилянська не змогла досягти зразкової унормованості мови своїх творів. Діалектна стихія у фонетико-морфологічному плані однаковою мірою характеризує як мовні партії персонажів для створення індивідуальних характеристик, так і авторське мовлення.

Починаючи з 60-тих років ХХ ст. небачено розширився діапазон ономастичних студій. Із праць, присвячених вивченню специфіки функціонування топонімічних номінацій у художньому творі, варто згадати наукові доповіді **Ю. О. Карпенка** „Функції топонімічних назв у творах О. Ю. Кобилянської (до питання про топонімічну стилістику)” (1963 р.) і „Топоніміка художнього тексту (на матеріалі повісті О. Ю. Кобилянської „В неділю рано зілля копала...” (1964 р.). Визначний український мовознавець звернув увагу, що топонімічні назви у творах О. Кобилянської трапляються рідко. Здебільшого це географічні об'єкти, що лежать за межами безпосередньої дії твору, до яких належать топоніми заднього плану: не локалізуючи події, вони лише слугують одним із засобів зв'язку їх із дійсністю. На противагу відібрані письменницею і введені в художній текст топоніми переднього плану стають активними складниками її творів, їх функції виходять за межі функцій локалізації. Зокрема, обмеживши в повісті „В неділю рано зілля копала...” кількість топонімів переднього плану до мінімуму в чотири одиниці, письменниця не збіднила свого твору, а навпаки, зробила його кращим, надала йому тієї форми, яка добре відповідає змістові. За такого обмеження введені в текст топоніми несуть на собі значне змістове і виразове навантаження. Однак і та невелика кількість топонімічних назв, що все ж потрапила до твору, функціонує саме як топонімічні назви, утворюючи свою певну топонімічну систему. Тому топоніміку художнього тексту можна розглядати як модель загальнономовної системи, а вивчення цієї моделі сприятиме виявленню деяких властивостей усієї системи.

У праці **Г. Є. Бучко** та **Д. Г. Бучка** „Реальна та літературна онімія в ранніх творах О. Кобилянської” (1988 р.) зазначено, що онімія в досліджуваних творах О. Кобилянської дає змогу відтворити інтелектуальне тло, що оточував письменницю та персонажів її творів. Онімний простір творять іменування таких видатних діячів, як Гейне, Гете, Белінський і Писарев, Золя і Шеллі, Лесінг і Спенсер, а також назви міст Будапешт, Відень, Краків, Франкфурт, Цюріх тощо. Спостережено також, щов ранніх творах зовсім немає вигаданих, штучних антропонімів чи топонімів.

Науковці ЧДУ впродовж 80-х років активно виступали також із дослідженнями, присвяченими різним питанням антропоніміки. Вагомі результати наукових спостережень було оприлюднено в доповідях на Республіканській науковій конференції „Творчість Ольги Кобилянської у контексті української та світової літератури (до 125-річчя з дня народження письменниці)”, що тривала в ЧДУ 24–26 листопада 1988 р. Інтерес до цієї проблематики виявили **К. М. Лук'янюк** („Порівняльна характеристика особових імен творів О. Кобилянської і буковинських говірок” та „Прізвища в творах О. Кобилянської та говірках Подністров'я”; обидві праці написано у співавторстві з аспірантами та здобувачами кафедри), **Л. В. Чувашова** („Власні особові імена в творах О. Кобилянської”), **Л. О. Гарновецька** („Типи власних іменувань людей у творах О. Кобилянської”). Дослідники встановили, що у творах О. Кобилянської власні особові імена – важливий художній засіб і творчий прийом, оскільки вони виконують різні семантико-синтаксичні функції, творять особливий колорит. Письменниця виявила глибоке знання українського та іншомовного іменника, вдумливо підійшла до

відбору особових імен і майстерно використала їх для реалістичного змалювання життя народу та відтворення соціального й національного колориту. Зокрема, аналіз антропонімів, використаних О. Кобилянською, довів, що для називання персонажів, особливо в процесі змалювання життя буковинського селянства, Гірська Орлиця спиралася на народні звичаї і традиції (це підтверджують і документи XIX ст. (Державного архіву Чернівецької області, Державного центрального архіву Молдавської РСР), які фіксують на території Буковини особові назви селян того самого типу, що й у творах письменниці (у них функціонують прізвища, які з'явилися на українському загальнонародному ґрунті й діалектній основі, а саме: антропоніми, що беруть свій початок від особових імен і їх варіантів, від топонімів, а також від апелювативів різноманітної семантики). Антропонімів – літературних новотворів – у творчій спадщині О. Ю. Кобилянської не зафіксовано.

Фонетичний аспект мови творів О. Кобилянської наявний у двох працях 1988 р.: **О. С. Білої** „До питання про ритмічну організацію повісті О. Кобилянської „Земля”, у якій слушно зауважено, що ритм досліджуваного твору спирається на загальні мовні закони, на природну різноманітність української розмовної мови, а також на ритмоінтонацію покутсько-буковинських говірок, і в тезах доповіді **В. І. Кушнерика** „Функціонування фонетичного значення у ранніх творах О. Кобилянської”, де на основі статистичного аналізу змістової буквенної форми в ранніх німецькомовних творах О. Кобилянської доведено: звуки в них мають полярну семантику, яку можна схарактеризувати набором таких ознак: „світлий”, „мажорний”, „сильний”, „енергійний”, з одного боку, і „темний”, „мінорний” – з іншого.

Ціла серія ґрунтовних праць із синтаксичної організації творів О. Ю. Кобилянської належить граматастам кафедри української мови. **І. І. Слинько** сфокусував увагу на синтаксичному почеркові письменниці („Із спостережень над синтаксисом творів О. Кобилянської”, 1988 р.), виокремивши такі граматичні домінанти: 1) головні члени речення в текстах оформлено зазвичай за загальноукраїнськими зразками (проте інколи трапляються також і діалектні або застарілі форми); 2) уживання орудного дійової особи в напівпредикативних зворотах (під впливом старокнижних чи іншомовних зразків); 3) регулярне функціонування детермінантів, з-поміж яких найуживаніший – родовий дати з постпозитивним числівником; 4) специфічні прийменниково-відмінкові звороти; 5) відмінкова форма орудного відмінка зі значеннями шляху руху, обмеженого простору, дистрибуції тощо); 6) предикативи на -но, -то (за староукраїнською традицією); 7) прислівні активні та пасивні дієприкметники замість описових зворотів (під впливом старокнижних зразків); 8) сурядні ряди слів форм з єднальними та градаційними сполучниками; 9) складнопідрядні речення нерозчленовано та розчленованої структури, у яких вжито паралельні засоби зв'язку – загальноукраїнські та діалектні. Ще одним маркером синтаксису мови О. Ю. Кобилянської, за спостереженнями І. І. Слинька, є звороти з орудним відмінком, які письменниця широко вживала з усіма тими значеннями, що були наявні в українській літературній мові XIX–XX ст. Але намагаючись якомога точніше передати мову населення, серед якого вона жила, О. Кобилянська часто копіювала особливості буковинської говірки і вносила у свої твори діалектні звороти (див. : „Звороти з орудним відмінком у мові О. Кобилянської”, 1963 р.).

М. І. Вихристюк на XXI науковій сесії професорсько-викладацького складу Чернівецького університету (травень – червень 1965 р.) виголосив висновкові положення щодо структурно-семантичних особливостей складнопідрядних речень у мові буковинських письменників („Особливості синтаксису складнопідрядного речення у мові творів Ю. Федьковича й О. Кобилянської”), зазначивши, що синтаксична будова складних речень із підрядним зв'язком у мові творів Юрія Федьковича й Ольги Кобилянської має деякі особливості порівняно із сучасною українською літературною мовою. Зокрема, помітними є особливості вживання сполучних засобів підрядності, оскільки в різнотипних складнопідрядних реченнях сполучувальну функцію виконують діалектні слова. Такі особливості будови складних речень із підрядним зв'язком зумовлені тим, що Ольга Кобилянська й особливо Юрій Федькович писали твори багатомовною, лаконічною, народно-експресивною мовою.

Заслужують поцінування праці, що знайомлять охочих із проблемами т. зв. „малого” синтаксису. Зокрема, **С. В. Маковійчук** (Мойсюк) аналізує засоби вираження часової семантики в прозових творах О. Кобилянської („Безприйменникові дієслівно-іменні словосполучення з часовим значенням (на матеріалі творів О. Ю. Кобилянської), 1965 р.; „Значення конструкцій з прийменником *від* у прозі О. Кобилянської”, 1988 р.). як безприйменниково-іменникові словосполучення з часовою семантикою (знахідний, родовий і орудний часу), так і конструкції з прийменником „від + Р. в.” у

творах письменниці різноманітні за формою та відтінками значення. Важливо, що родовий і знахідний відмінки як маркери темпоральності не можна вважати продуктивними конструкціями, оскільки в прозі О. Кобилянської ці конструкції частково витісняють прийменниково-відмінкові моделі „в + Зн. в.”, „в + М. в.” Натомість поширеними є конструкції орудного відмінку часу. Конструкції з прийменником „від + Р. в.” у прозі О. Кобилянської здебільшого набуває часового значення – передчасу або тривалого часу (інколи з подібною семантикою вжито конструкцію „на протязі + Р. в.”). Саме такі часові звороти властиві буковинським говіркам.

Специфіку дієслівного та прикметникового керування, що репрезентують широкий спектр семантико-синтаксичних відношень у реченневих контекстах, описали **М. Ф. Кобилянська** („Особливості дієслівного керування в мові творів О. Кобилянської”, 1988 р.) і **Н. Т. Єрменчук** („Керування прикметників вищого ступеня в мові творів О. Кобилянської”, 1988 р.). Висновки авторів переконують, що майстерність письменниці як художника слова полягає в умілому використанні варіативних форм керування – одного з важливих засобів стилістичного збагачення мови. Зокрема, у творах письменниці поряд із формами керування, властивими літературній мові, спостережено вживання відмінкових і прийменниково-відмінкових конструкцій, характерних для розмовного і діалектного мовлення, що дає підстави для висновку: основою художньої мови О. Кобилянської була народна мова.

Т. М. Романюк („Парадигматика простого двоскладного речення в повісті О. Кобилянської „Царівна”, 1988 р.), **Л. С. Рабанюк** („Генітивні речення в мові творів О. Кобилянської”, 1988 р.) та **С. С. Перепелиця** („Пасивні конструкції в мові творів О. Кобилянської”, 1988 р.) зосередили творчі зусилля на вивченні формально-синтаксичних особливостей простих речень – двоскладних і односкладних. У першій науковій розвідці констатовано перевагу речень синтаксичного індикатива над моделями ірреальних способів, що безпосередньо зумовлено художньою манерою письменниці, жанровою специфікою самого твору, написаного у формі щоденника.

Для генітивних речень, головний член яких у формі Р. в. констатує або заперечує кількісний вияв предметів або явищ, притаманна чотиричленна парадигма з перевагою форм реальної модальності.

Грамматична парадигма тричленних пасивних конструкцій (С. С. Перепелиця проаналізував 100 одиниць на 300 с. суцільного тексту) охоплює як синтаксичний індикатив, так і форми ірреальних способів. У мові творів О. Кобилянської зафіксовано всі різновиди таких синтаксичних одиниць, проте переважають ті пасивні конструкції, у яких предикат має значення духовної діяльності, а у функції суб'єкта вжито орудний відмінок іменника (займенника).

Для синтаксичного почерку О. Кобилянської не характерне вживання орудного дійової особи в пасивних конструкціях (на відміну від південно-західного діалекту). Проте орудний відмінок охоплює широкий спектр значень: орудний предикативний, орудний знаряддя, орудний шляху та часу, орудний із відтінками способу дії та порівняння (як і в літературній мові). Деякі відхилення від літературної норми (орудний тавтологічний, орудний проходження предмета через отвір тощо) спричинені буковинським діалектним джерелом (**Д. В. Коваль**, „Функції орудного відмінка в оповіданнях О. Ю. Кобилянської”, 1961 р.).

На новому рівні продовжується опрацювання проблем синтаксичної синоніміки. Аналіз синтаксичних конструкцій (предикативних структур та непередикативних зворотів) у плані їх формально-синтаксичних співвідношень, здійснений **Н. В. Гуйванюк** („Із спостережень над синтаксичною синонімікою повісті О. Кобилянської „Земля”, 1988 р.), дає авторові підстави для переконливого висновку: більшість паралельних засобів характерна для сучасної української літературної мови, проте особливістю формування синонімічних конструкцій у повісті О. Кобилянської „Земля” є те, що до синонімічного ряду входять одночасно літературні, народнорозмовні та діалектні форми (безприйменникові звороти часу, безприйменникові форми з об'єктним значенням, безособові конструкції).

Вершинній синтаксичній одиниці – тексту – присвятив своє дослідження **В. Д. Шинкарук** („Структура тексту повісті О. Кобилянської „Людина”, 1988 р.), з'ясувавши зокрема ідейно-естетичне навантаження типів зв'язного мовлення в повісті: розповідь є засобом відтворення подій і вчинків персонажів у певній послідовності (найчастіше через форми минулого часу); опис відзначається образністю, зумовленою поєднанням візуальних, акустичних і тактильних сприймань; роздум, або міркування, характеризується наявністю запитань і відповідей, констатацій і заперечень.

Органічно доповнюють зазначені вище дослідження праці, у фокусі яких перебувають прагматичні аспекти мовотворчості О. Кобилянської. Зокрема, у наукових розвідках **М. С. Скаба** („Ситуативна зумовленість лексико-семантичного наповнення форм вокатива у творах О. Кобилянської”, 1988 р.) та **М. В. Скаб** („Своєрідність використання найменувань особи в повісті О. Кобилянської „Земля”, 1988 р.) докладно окреслена проблема вокатива. Мовознавці відзначають, що можливості лексико-семантичного наповнення форм кличного відмінка великий майстер слова, письменниця реаліст О. Кобилянська вміло використовує як для створення виразної мовленнєвої характеристики персонажів (за віком та статтю, національністю чи етнічною ознакою, професією, посадою, родом діяльності чи суспільним статусом), так і для занурення в глибини їх внутрішнього духовного світу.

І. З. Каган („Прагматика тексту повісті О. Кобилянської „Земля”, 1988 р.) порівнює український текст повісті О. Кобилянської „Земля” та його англомовний варіант з тим, щоб установити, якого прагматичного значення набуває опозиція „старший / молодший”. Учений дійшов цікавого висновку: прагматичні відношення „старший / молодший” мови оригіналу адаптовано до аналогічної сітки перекладного тексту завдяки фоновим знанням та вживанню конструкцій розмовної мови.

У численних працях учених ЧДУ схарактеризовано мовностилістичні особливості творів Ольги Кобилянської. **Е. Я. Бобер** та **Л. М. Лосєва** здійснили спробу опису мовних засобів вираження емоційності в публіцистиці О. Кобилянської („Мовні засоби вираження емоційності в статтях О. Кобилянської”, 1958 р.). Спостереження авторів підстави для констатації: мова її статей 1940–1941 рр. різнобарвна й різноманітна в стилістичному розумінні. Тут звучить і широка, як море, музика української народної мови і мова письменниці, що черпає з книжної мови специфічні лексичні та граматичні засоби. Крім загальноновживаних художніх прийомів, узятих із народної творчості, письменниця оригінально будує свої нові, свіжі засоби поетичного вираження думки. Велика емоційна сила статей, їх висока художня майстерність наближає їх до такого жанру літератури, як вірш у прозі.

Стилістичні константи „Земля” Ольги Кобилянської виокремили **В. С. Лимаренко** („До характеристики мови і стилю повісті „Земля” Ольги Кобилянської”, 1988 р.), **Ю. Г. Скиба** („Частка як засіб мовної стилізації у повісті О. Кобилянської „Земля”, 1988 р.), **І. Ю. Кобилянський** („Перифраза в контексті повісті О. Кобилянської „Земля”, 1988 р.), **І. В. Зінченко** („Стилістичні функції діалектизмів у повісті О. Кобилянської „Земля”, 1988 р.), **І. В. Попеску** („Лексико-стилістична функція назв кольорів у повісті О. Кобилянської „Земля”, 1988 р.). У працях учених установлено такі стилістичні особливості етапного для творчості О. Кобилянської твору: 1) широке вживання слів, що залишилися тепер поза словником української літературної мови, а саме: абстрактна і суспільно-політична лексика, почерпнута з усної мови, частково міського просторіччя та мови інтелігенції); діалектизми (насамперед у мові персонажів) на означення предметів і явищ побуту, окремих дій і процесів, що здебільшого не мають відповідників у літературній мові; 2) функціонування народних прислів'їв та приказок, порівнянь та епітетів позитивної / негативної оцінки, кольороназв; 3) повтори тих самих слів; 4) регулярність перифраз із прямим або переносним значеннями, що часто формують синонімічні групи зазначених синтактико-семантичних фігур; 5) різноманітні засоби вираження суб'єктивної модальності; 6) вільна непряма мова; безособові речення з формами на *-но*, *-то*.

Спостереження **Ю. Г. Скиби** над специфікою стилю О. Кобилянської („Мовностилістичні особливості новели О. Кобилянської „За готар”, 1988 р.) поглиблюють попередні висновки важливим зауваженням: уже на початку ХХ ст. письменниця твердо стає на шлях загальноукраїнської літературної мови. Діалектизми, що їх свідомо чи несвідомо вживає О. Кобилянська, гармонійно переплітаються з літературною нормою як у галузі лексики, так і в ділянці граматики, створюючи прекрасні зразки художнього стилю, який можна назвати **стилем** Ольги Кобилянської.

Викладачі факультету іноземних мов зосередили творчі зусилля на дослідженні мови творів О. Ю. Кобилянської, написаних німецькою або перекладених англійською мовами, та особливостях перекладацької діяльності самої письменниці. У низці праць запропоновано розгляд лексичних, фразеологічних і граматичних доміант художніх текстів Гірської Орлиці. Зокрема, **Н. П. Щербина** у статті „Лексика і фразеологія творів О. Кобилянської, написаних німецькою мовою” (1988 р.) зробила акцент на лексико-фраземному багатстві її мовостилію та констатувала: у ранніх німецькомовних новелах письменниця відбирає найвлучніші слова і словосполучення, за допомогою яких передає характер місцевого пейзажного колориту, описує чарівну красу буковинської природи, типові життєві

обставини, дає портретні характеристики персонажів. Прикметно, що чільне місце в текстових масивах відіграють епітети, метафори, сталі словосполучення, що мають народну основу.

Лексична система О. Кобилянської, за слушними зауваженнями **О. Д. Огуя** („Прикметники на означення осіб у творах О. Кобилянської і проблеми їх перекладу німецькою мовою”, 1988 р.), відзначається специфічною організацією парадигматики її елементів. Тому в перекладі надзвичайно важливим стає початковий аналіз, а лише потім адекватне відтворення елементів мовної парадигми іншою мовою – лише в такому разі вдається неспотворено передати багатство внутрішнього світу письменниці, її світосприйняття та тезаріусу духовних цінностей. Зокрема, переклад атрибутивних словосполучень (91 % вибірки) дає змогу в градаціях від широкого до вужчого зрозуміти авторську оцінку навколишньої дійсності.

Органічно доповнюють зазначені вище дослідження також тези доповідей **Г. А. Лабовкіної** „Структурно-семантичні особливості текстів ранніх творів О. Кобилянської”, **О. В. Кравченка** „Про один із засобів текстового зв'язку (на матеріалі англійських текстів О. Кобилянської „В неділю рано зілля копала...””, **В. Д. Бялика** „Лексико-семантична єдність тексту (на матеріалі перекладу О. Кобилянської англійською мовою)”, **В. В. Михайленка** „Адвербіальна когерентність тексту (на матеріалі мови творів О. Кобилянської)”, **О. Я. Івасюк** „Англомовне відтворення ритмомелодики народнопісенних мотивів у творах О. Кобилянської”, що їх було виголошено під час Республіканської наукової конференції (Чернівці, 24–26 листопада 1988 р.) „Творчість Ольги Кобилянської у контексті української та світової літератури (до 125-річчя з дня народження письменниці)”. Усі праці є тематично близькими, оскільки головним об'єктом опису обрано текст.

Мовознавці установили кореляцію засобів, що забезпечують єдність оригінального та перекладного текстів. У цьому аспекті когезія як суто інтралінгвальне явище, за висновками авторів, має цілу систему свого вираження – лексичні, граматичні, семантичні, структурні та суперсегментні одиниці. Зокрема, ефективним засобом когезії на різних рівнях – фрази, речення, субтексту й тексту – є сполучення дієслово + прислівник як маркер дії (процесу) та її характеристики (місце, час, спосіб дії). Заслугує на увагу думка про те, що перекладач у процесі перекладу художнього твору іноземною мовою змушений вдаватися і до певних трансформацій, що увиразнюють тенденцію до узагальнення усталеної норми функціонування лексичних одиниць мови перекладу. До того ж лексико-семантичну єдність обох текстів зумовлює вживання таких мовних одиниць, яким притаманне адекватне семантичне навантаження і які сприяють відображенню стилістичної характеристики тексту оригіналу. У доповідях докладно окреслена перспектива дослідження: оскільки добір лексико-граматичних засобів текстового зв'язку і їх використання є необхідною умовою адекватного перекладу, і тому вивчення цього аспекту перекладацької діяльності становить неабиякий інтерес для дослідників і перекладачів.

Цікавими є результати дослідження **Я. І. Микитович** („О. Кобилянська – перекладач”, 1963 р.), яка встановила, що перекладацька діяльність О. Кобилянської зумовлена кількома чинниками, з-поміж яких: багатомовне оточення Буковини, сім'я Кобилянських, у якій говорили румунською та німецькою, лектура німецькою мовою тощо. Однак не лише ці чинники спонукали письменницю до перекладів. Вона була пройнята благородним прагненням популяризувати серед німецько-австрійського читача твори українських письменників („Два сини”, „Сон” Марка Вовчка, „Сама одна”, „Лист” В. Стефаніка, „Смерть селянина” Леся Мартовича, „Жарт чорта” Н. Кобринської, „Спів соловейка” Олени Пчілки та ін.).

3. Висновки та перспективи. Період 50–80 рр. ХХ ст. характеризується істотним внеском мовознавців Чернівецького університету в галузі досліджень ідіостилю Ольги Кобилянської. Узагальнюючи ґрунтовні та вагомні напрацювання Чернівецької філологічної школи, можна окреслити значення творчості Ольги Кобилянської в історії української літературної мови.

Мовна свідомість О. Кобилянської, в основу якої лягла говірка рідного села Кімполунга на Буковині, формувалася на базі літературно-мовної практики Західної України і поступово удосконалювалася на основі загальноукраїнської національної мови. Розмовно-говіркове і писемно-літературне – це ті два джерела, що знайшли відображення в системі структур мови письменниці.

Південно-західні діалектні особливості, які в її мовотворчості виявляються більш чи менш стихійно, у творах на селянську тематику знаходять ще й свідоме використання в таких стилістичних аспектах, як типізація мови персонажів і створення місцевого колориту.

Західноукраїнські особливості літературної мови, притаманні всій мовній практиці О. Кобилянської, у творах на тему інтелігенції, у мовних партіях представників різних соціальних верств увиразнюються ще у своїх соціально-професійних, психологічних і інтелектуальних лексико-фразеологічних і зрідка граматичних ареалах.

Мовна еволюція у творчості О. Кобилянської йшла в напрямі поступового звільнення від вузько діалектних рис, а далі і від деяких провінціалізмів і архаїзмів західноукраїнської літературної практики, від яких, однак, письменниця, зв'язана суто з місцевим мовним оточенням, цілком звільнитись не змогла, і поступового наближення до практики загальноукраїнської мови. У цьому аспекті О. Кобилянська йшла в руслі процесу уніфікації, процесу вливання західноукраїнській літературній практиці у загальноукраїнську.

Майстерність О. Кобилянської як художника слова виявляється насамперед у таких деталях манери розповіді, як діалог, який забезпечує розгортання сюжетної лінії, описи обстановки і місця дії, зрідка пейзажу, що, власне, і були найтиповішими для реалістичної манери живописання в той час.

Індивідуальний мовностилістичний почерк письменниці характеризується певною лаконічністю викладу, концентрацією уваги на тих логічних і психологічних моментах, що найдієвіше сприяють розвитку сюжету, а звідси й неускладненістю синтаксичної будови фрази, перевагою паратаксисту та логічно послідовного типу синтаксичної організації висловлення. Схильністю до психологічного аналізу та соціально-філософських медитацій (роздумувань) пояснюють і певну увагу до слів і виразів цих понятійних сфер.

О. Кобилянська відіграла значну роль у становленні й розвитку синтаксичної системи української літературної мови. За складних умов боротьби різних напрямів і течій на західноукраїнських землях вона послідовно орієнтувалася на загальнонародні зразки і конструкції, хоча цілком позбавитися від застарілих і вузькодialeктних зворотів не змогла. У синтаксисі творів О. Кобилянської можна виявити загальнонародний прошарок, діалектно-буковинський, подекуди – староукраїнський та зумовлений впливом західнослов'янських і європейських мов, якими вона володіла.

У системі словесно-виразових засобів її мови значну експресивну роль відіграє у творах на селянську тематику лексика побутово-етнографічна, лексика почуттів та художньо-естетичного сприймання навколишньої дійсності, а в творах із життя інтелігенції ще і філософсько-естетична та соціально-політична.

Серед образних засобів регулярними для індивідуальної мовотворчості письменниці є метафори, порівняння та інші нетропеїчного характеру словосполучення, субстанцією переносності чи образності яких є часто музична (слухова) асоціація, а звідси і таке ж відтворювання явищ природи. Чимало образних висловів О. Кобилянської має своєю основою фольклорне джерело.

В історії художньої мови й у скарбниці її словесно-виразових надбань О. Кобилянська посідає місце художника соціально-побутових полотен, психологічно-імпресіоністичних малюнків та музичних етюдів. Своєю мовною творчістю вона збагатила мову художньої літератури, розширивши й удосконаливши тим виразові засоби української літературної мови у її процесі розвитку в кінці XIX і в перших десятиліттях XX століття.

Перспективу подальших студій убачаємо в з'ясуванні тяглості наукових традицій в ділянці дослідження мовотворчості О. Ю. Кобилянської, здійсненого мовознавцями Чернівецького університету в наступний період (кінця XX – початку XXI ст.).

Література

1. Герман К. Українські говірки Буковини у світлі мовознавчих досліджень [Текст] / Костянтин Герман // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – Вип. 547–548: Слов'янська філологія. – С. 124–135.
2. Гуйванюк Н. Дослідження синтаксисту буковинських говірок: стан і перспективи [Текст] / Н. Гуйванюк // VII Міжнародний конгрес українців: зб. наук. праць / голов. ред.: Г. Скрипник; НАНУ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К., 2012. – С. 23–32.].
3. Дей О. Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.) [Текст] / О. Дей. – К.: Наукова думка, 1969. – 557 с.
4. Леутський К. М. Розквіт культури Радянської Буковини [Текст] / К. М. Леутський // Розквіт економіки і культури Радянської Буковини: матеріали конференції / МВ ССО УРСР; Чернівецький державний університет; ред. кол.: заслужений діяч науки Української РСР, проф. Леутський К. М. (відп. ред.), к. філол. н. Іваненко З. І. [та ін.]. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1969. – С. 16–25.

5. Научный ежегодник за 1958 г. (филологический факультет) : отдельный выпуск / Министерство высшего и среднего специального образования УССР; Черновицкий государственный университет; отв. ред. К. М. Леутский. – Черновцы : Изд-во Черновицкого гос. ун-та, 1960. – 242 с.
6. Ольга Кобилянська: з приводу 35-тих роковин літературної діяльності. – Чернівці : [Б. в.], 1922. – 16 с.
7. Сирота Н. Розвиток культури Радянської Буковини [Текст] / Назар Сирота. – [Б. м.] : Станіславське обл. книжково-газ. вид-во, 1961. – 118 с.
8. Слинко І. І. Розвиток досліджень з українського мовознавства на Буковині [Текст] / І. І. Слинко // Розквіт економіки і культури Радянської Буковини: матеріали конференції / МВ ССО УРСР; Чернівецький державний університет; ред. кол.: заслужений діяч науки Української РСР, проф. Леутський К. М. (відп. ред.), к. філол. н. Іваненко З. І. [та ін.]. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1969. – С. 170–174.